

Сумський державний педагогічний університет імені

А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та спортивних дисциплін

Григор'єва Юлія

РОЛЬ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ

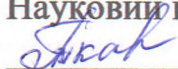
Спеціальність: 024 Хореографія

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

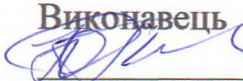
Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

 І. О. Ткаченко,
кандидат педагогічних наук, доцент
« 15 » грудня 2025 року

Виконавець

 Григор'єва Юлія
« 15 » грудня 2025 року

Суми 2025

Сумський державний педагогічний університет імені
А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра хореографії та спортивних дисциплін

Григор'єва Юлія

РОЛЬ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ

Спеціальність: 024 Хореографія
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник
_____ І. О. Ткаченко,
кандидат педагогічних наук, доцент
« ____ » _____ 2025 року

Виконавець
_____ Григор'єва Юлія
« ____ » _____ 2025 року

Суми 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ, ЙОГО ВИТОКИ ТА ІСТОРІЯ	5
.....	5
1.1. Що таке класичний танець та його історія	5
1.2. Основні елементи та принципи руху класичного танцю	
.....	12
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ ТА	
ОСНОВНІ ЙОГО НАПРЯМКИ	
.....	21
2.1. Історія танцю та його зв'язок з класичним танцем і сучасним танцем.....	21
2.2. Сучасні напрямки хореографії та історія їх розвитку.....	29
2.3. Використання елементів класичного танцю в різних стилях сучасного танцю.....	38
Висновки до розділу 2.....	41
ВИСНОВКИ.....	42
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми. Класичний танець сьогодні залишається однією з найефективніших систем гармонійного розвитку опорно-рухового апарату танцівника. Потенціал цього танцю активно використовується в деяких видах сучасного танцю.

Класичний танець, пройшовши складний шлях становлення та розвитку, сьогодні залишається однією з найефективніших систем підготовки танцівника і активно використовується у складно-координаційних видах спорту.

Шляхи розвитку класичної хореографії привертають увагу науковців, що сприяє збереженню кращих традицій класичного танцю та впровадженню інноваційних підходів до його викладання.

Мета дослідження – визначити важливість принципів та елементів класичного танцю для сучасній хореографії. Дослідити історичний та рухові взаємозв'язки сучасного та класичного танців.

Мета роботи передбачає виконання таких *завдань*:

1. Розглянути історію класичного танцю.
2. Визначити ключові аспекти, що характеризують класичний танець.
3. Дослідити принципи біомеханіки руху у класичному та сучасних танцях.
4. Проаналізувати спільні аспекти притаманні сучасній та класичній хореографії.

Об'єкт дослідження – класичний танець та окремі напрямки сучасного танцю.

Предмет дослідження – взаємозв'язок історичних та біомеханічних аспектів сучасного та класичного танців.

Для реалізації поставлених завдань та досягнення мети дослідження використано комплекс методів: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, що складають спектр загальнонаукових методів дослідження та були використані задля стану розробленості проблеми, характеристики особливостей класичного та сучасного танців; історичний та ретроспективний аналіз, які надали можливість представити характеристику та вивчити основні історичні аспекти щодо досліджуваної проблеми; порівняльно-зіставний аналіз, котрий став цінним у розгляді предмету нашого дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що здійснено комплексне дослідження в межах якого висвітлено взаємозв'язок класичного танцю та напрямків сучасної хореографії;

конкретизовано й уточнено класичний танець, як окремий вид мистецтва, з'ясовано сутнісні аспекти різноманіття сучасного танцю та окремих його напрямків, розглянуто синтез особливостей біомеханіки руху класичного танцю який використовується у сучасній хореографії, здійснено аналіз хореографічних прикладів з особистого досвіду автора роботи.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що основні положення стосовно взаємозв'язку класичного танцю та сучасних напрямків хореографії можуть бути використані: в освітньому процесі танцювальних хореографічних колективів України; під час підготовки здобувачів спортивної сфери, у створенні новітніх навчальних планів та робочих програм; у роботі педагогів-хореографів, балетмейстерів-постановників, тренерів із колективів сучасної хореографії.

Структура та обсяг роботи. Дослідження складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 58 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ, ЙОГО ВИТОКИ ТА ІСТОРІЯ

У першому розділі розглянуті основні та важливі моменти у розвитку історії класичного танцю та головних представників класичного танцю тих часів. Розглянуті основні рухи та принципи класичного танцю які використовувались у ті часи та донесли своє значення до сьогодення.

1.1. Що таке класичний танець та його історія?

Класичний танець — це особливий вид хореографічної пластики та система виразних засобів хореографічного мистецтва, що сформувалась у балеті в XVII столітті. Цей стиль включає різноманіття рухів, а також визначені позиції для ніг, рук, корпусу та голови.

Основні характеристики класичного танцю: вивертність ніг, великі танцювальні кроки, гнучкість, стійкість, здатність до обертів, легкість і висота стрибків, пластичність у володінні руками, чітка координація рухів, а також витривалість і сила.

У класичному танці існують п'ять основних позицій ніг, які виконуються таким чином, що ноги повинні бути вивернуті зовні (відповідно, цей рух називають "виворітністю"). Важливо, щоб не тільки ступні, але й вся нога була повернена, починаючи з стегнового суглоба. Це можливо лише при достатній гнучкості, тому танцівник повинен щоденно тренуватися, щоб без зусиль приймати потрібне положення.

Що стосується позиції рук, то кисті повинні бути розслабленими, великий і вказівний пальці — паралельними, а інші пальці злегка зближені, але залишаються вільними, не притискаючись один до одного.

Класичний танець — це система рухів, спрямована на те, щоб зробити тіло танцівника гармонійним, гнучким і досконалим. Його основи формувалися ще з часів становлення балету як самостійного жанру музично-театрального мистецтва. У процесі розвитку балет увібрав у себе елементи

народних танців різних народів, пантоміми, виступів мімів і жонглерів, а також рухи, запозичені з повсякденного та трудового життя.

Основним виражальним засобом класичного танцю є рух, який слугує базою для професійного вдосконалення виконавців і хореографів, а також важливим елементом у вихованні майбутніх артистів. Це своєрідна **пластична мова**, за допомогою якої передаються емоції, почуття та сюжети численних поетичних, казкових, героїчних і ліричних історій.

Однією з характерних особливостей класичного танцю є **виконання на пальцях ніг**. Традиційний образ балерини — у білій пачці, рожевому трико й пуантах із твердим носком, що дозволяє танцювати «на пальцях», — сформувався лише у XVIII столітті, коли Марія Тальоні вперше застосувала цю техніку. Кожна школа та кожен майстер привносили власні особливості у розвиток класичного балету, роблячи його багатшим і популярнішим.

Однією з основних вимог класичної хореографії є **виворітність позицій ніг**. Перші виконавці балету були представниками аристократії при дворі. Багато з них володіли мистецтвом фехтування, де виворітні позиції допомагали краще рухатися в різних напрямках. Саме з фехтування це положення ніг перейшло у хореографію, що було природним для французьких придворних танцівників.

Класичний танець сьогодні залишається однією з найефективніших систем для гармонійного розвитку опорно-рухового апарату танцюриста. Потенціал цього танцю активно використовується в деяких спортивних змаганнях. Мета. Проаналізувати еволюцію класичного танцю в контексті розвитку танцюриста та спортсмена в історичному аспекті. Методи. Аналіз спеціальної літератури, порівняння та аналогії. Результати. Проаналізовано основні етапи формування та розвитку системи класичного танцю; визначено роль класичного танцю в розвитку танцюриста та спортсмена. Зазначається, що класичний танець сформувався як канонізована система виразних засобів хореографічного мистецтва. Аналіз історичних етапів формування класичного

танцю призвів до висновку, що він увібрав у себе традиції італійської, французької та російської шкіл, розвивався завдяки використанню інноваційних пошуків у фізичному вихованні та спорті, і став невід'ємною частиною підготовки спортсменів у складнокоординаційних спортивних змаганнях.

Класичний танець протягом століть видозмінювався, ускладнювався, набував нових рис і прийомів і, як система виразних рухів, пройшов великий шлях формування та розвитку.

Разом з тим, незважаючи на сталість традицій світової системи класичного танцю, вона продовжує розвиватись, вдосконалюватись і збагачуватись.

Сьогодні найдавнішими професійними школами класичного танцю є:

Французька школа: відрізняється високою технічною майстерністю, м'якою і граційною манерою виконання.

Італійська школа: притаманні чіткий стиль виконання, віртуозна техніка.

Російська школа (на основі якої сформувалась вітчизняна школа): базується на суворо академічному стилі, на правильному положенні тулубу і рук, осмисленому виконанні кожного руху.

Найдавніша нотація танців датується серединою XV століття в Італії. Заможні родини в різних італійських державах спонсорували танцмайстрів, які створювали для них придворні танці та феєрії. Наприклад, Доменіко де П'яченца записав танці, які він створив для родини д'Есте у Феррарі приблизно в 1460 році, і саме такі рукописи є початком балету. Коли флорентійська Катерина Медічі вийшла заміж за майбутнього короля Франції Генріха II у 1533 році, вона взяла з собою любов до мистецтва та познайомила двір свого чоловіка з видовищними виставами та музичними подіями Італії. Століття потому Людовик XIV, сам талановитий танцюрист, відкрив академію танцю в

1661 році. Його танцмайстри Жан-Батист Люллі (як і Катерина, народжений у Флоренції) та П'єр Бошан викладали там. Бошан визначив п'ять позицій у балеті та розробив систему нотації. Рауль-Оже Фейє опублікував нотовані танці в 1700 році, ймовірно, використовуючи систему Бошана, і його письмові праці допомогли розвитку балету.

З появою танцювальних академій потрібні були професіонали. Спочатку приймали лише чоловіків, а наприкінці 17 століття – жінок. Невдовзі з'явилася балетна техніка. Кроки ставали складнішими та складнішими, тому їх могли виконувати лише навчені танцюристи.

Нова техніка вимагала реформи костюмів. Жінки все ще носили туфлі на підборах, але їхні спідниці були вкорочені, щоб глядачі могли бачити роботу їхніх ніг. До 18 століття танцівниці відмовилися від масок та важких костюмів на користь легшого одягу. Близько 1820 року танцівниці відмовилися від капців на підборах і почали експериментувати з пуантами, щоб зобразити легкість романтичної балерини.

Балет у його сучасному вигляді можна простежити до початку XVI століття. У 1533 році Катерина Медічі з Італії вийшла заміж за Генріха II з Франції — їм обом було лише по 14 років — але це був нещасливий союз. Політично та емоційно відсторонена від Генріха, Катерина віддавалася своїй любові до мистецтва та познайомила французький двір з аспектами італійського придворного життя. У той час до монархії у Франції ставилися не дуже поважно, і Катерина вважала, що придворні розваги з прихованим посланням та мотивами можна використовувати для відновлення влади монархії над дворянством.

Італійський музикант і композитор Бальтазар де Божуайоль був найнятий французьким двором у 1555 році слугою, де виявив таланти до організації неформальних придворних святкувань. Зробивши собі ім'я, у 1581 році невістка Катерини, Маргарита де Водемон, замовила йому створити «Балет Комік де ла Рейн» на честь її шлюбу з герцогом Жуайозом. Отримана

п'ятигодинна робота вважається першим балетом, який поєднав хореографію з наративом – стиль став відомим як *ballet de cour* (придворний балет).

Ballets de cour процвітали протягом наступного століття як придворна розвага у Франції та стали потужним інструментом, у який можна було вплітати політичні та алегоричні послання. Однак це було за правління Людовика XIV що балет справді почав процвітати. У 1653 році, у віці 14 років, Людовик XIV з'явився у 12-годинному видовищі «*Ballet de la nuit*» у ролі бога Аполлона і назавжди був увічнений як Король-Сонце.

У 1661 році Людовик XIV заснував Королівську академію танцю. Під керівництвом 13 видатних балетмейстерів академія стандартизувала та кодифікувала практики придворного танцю. Всього через вісім років була заснована Королівська академія музики, також відома як Опера, до складу якої входили співаки, музиканти та танцюристи з Королівської академії танцю. Саме тут танцюрист балету та викладач П'єр Бошан вперше визначив п'ять положень ніг – перше, чого навчають кожного танцюриста балету й донині. Оскільки балет ставав більш організованим та структурованим, він перетворився на професію, яку вже не ставили лише при аристократичних дворах, а й у театрах для платної аудиторії.

Балет продовжував процвітати у Франції, але залишався переважно чоловічою галуззю. У 18 столітті виник балет д'екшн, який спирався виключно на рух та пантоміму для передачі та розвитку історії балету. Також у цьому столітті почали з'являтися інші великі центри балету в Копенгагені, Санкт-Петербурзі, Москві та Мілані, але Париж залишався центром балетних інновацій до другої половини 19 століття.

Італійський стиль приходить до Франції

Коли Катерина Медічі з Італії вийшла заміж за Генріха II у Франції у 1533 році, вона розважала італійський двір, щоб привезти багато тисяч розваг, включаючи різновид придворного танцю.

Катерина була великою любителькою танців і в 1555 році вона послала за своїм італійським балетмейстером, Бальтазаром де Божуайоль, який приїхав до Парижа. Катерина стала відомою своїми розкішними придворними видовищами і вміло включала символіку, що мала політичне значення, покликану примусити придворних, які планували змови.

У 1581 році невістка Катерини Луїза, одружена з Генріхом III у Франції, замовила Божуайоль створити «Ballet Comique de la Reine» на честь шлюбу її сестри. Балет був грандіозним і тривалим. Він починався о 22:00 і тривав п'ять з половиною годин.

Його виконували у великому залі без арки просценіуму чи окремої сценічної зони, як це бачимо сьогодні. Тому глядачі були занурені в дію. Танцюристи були не професіоналами, а членами двору, знаті та королівської родини.

Наприкінці балету обраним гостям вручили символічні емблеми. Луїза подарувала Генріху III диск, прикрашений емблемою дельфіна, що є грою позначень слова «дофін» (що означає «спадкоємець», а також «дельфін»).

Провідна балетна труппа Росії, відома своїми розкішними постановками класики 19-го століття, також є однією з найстаріших у світі. Великий балет був заснований у 1776 році, а його школа, нині відома як Московська державна академія хореографії, розпочала свою діяльність трьома роками раніше і бере свій початок у московському дитячому будинку. Спочатку труппа виступала в Петровському театрі, на місці сучасного Великого театру, який було відкрито у 1825 році. До 1850 року у Великому театрі було 150 танцюристів, які виконували твори, що включали народні танці, комедії, пантоміму та драму.

На початку 20-го століття Великий театр почав формувати свою унікальну ідентичність. Під керівництвом Олександра Горського з 1900 по 1924 рік труппа розвинула інтенсивний та драматичний стиль, що характеризується сміливими стрибками, особливо для танцівників-чоловіків.

Комуністичний режим заохочував жанр соціального реалізму, який зображував комуністичні ідеали в таких творах, як «Червоний мак» (1927) та «Бахчисатаїв фонтан» (1934).

Після Другої світової війни Великий театр повернувся до своєї найкращої роботи з постановкою «Попелюшки». Коли Галину Уланову перевели з Санкт-Петербурга в 1944 році та створили роль Джульєтти, це ознаменувало нову еру для труп, до якої приєдналися легендарні танцюристи, такі як Микола Фадєєв, Майя Плісецька та Раїса Стручкова.

До 1960-х років Великий театр був однією з провідних балетних труп, особливо з Юрієм Григоровичем (відомим зі «Спартака») як головним балетмейстером з 1964 року. Він визначив видовищну роботу труп з віртуозними танцюристами, такими як Наталія Бессмертнова та Володимир Васильєв. 21 століття принесло більше супергероїв Великого театру, таких як Іван Васильєв (не родич), якого називали «хлопчиком, який вміє літати».

1.2 Основні елементи та принципи руху класичного танцю

Термінологія класичного танцю, що збереглася до наших днів, сформувалася у Франції в XVII столітті. Важливу роль у становленні та розвитку лексики цього мистецтва відіграла **Французька королівська академія танцю**, заснована у 1661 році. Її очолив видатний балетмейстер і педагог **П'єр Бошан** (1636–1719) — автор основних принципів запису танцювальних рухів.

Саме П'єр Бошан визначив **п'ять базових позицій ніг** у класичному танці, які стали фундаментом усієї хореографічної системи та ґрунтуються на принципі **виворітності**.

Значний внесок у формування системи класичного танцю зробили теоретичні праці, у яких було закладено його основні принципи. Система класичного танцю сформувалася на основі положень та рухів, запозичених із народних та побутових танців.

Хоча термінологія класичного танцю багато в чому умовна, вона дозволяє простежити походження та встановити джерела виникнення окремих рухів, поз та положень тіла.

Більшість назв вправ відбиває їх характері і спрямованість в розвитку певних груп м'язів. Наприклад:

battements tendus («витягнуті батмани») сприяють натягнутості та стійкості ніг;

battements jetés («кидкові батмани») розвивають легкість і рухливість;

battements fondus («плавні батмани») формують гнучкість м'язів;

battements soutenus («підтримані батмани») зміцнюють силу та пружність ніг.

Різні види rond de jambe («кругові рухи ногою») допомагають розвивати виворітність і рухливість кульшового та колінного суглобів за рахунок обертальних рухів робочої ноги по підлозі або в повітрі.

Багато назв мають описовий характер: рух assemble - зібраний, рух passé - про-ходити, coire - поштовх, удар, glissade - ковзання, balance - розгойдуватися і т. п.

Ряд назв пов'язаний з наслідуванням рухів тварин. Такі як pas de chat - примхливий і м'який «кошачий стрибок» або cabriole - жвавий стрибок, у корені назви якого лежить італійське «capra» - коза.

Нарешті, назви деяких рухів вказують на їхній зв'язок з народними танцями: pas de basque - рух басків або saut de basque - стрибок басків; pas de bourree, що використовується у селянському французькому танці «Буре».

Основні терміни класичного танцю:

ADAGIO, адажіо (італ. - повільно, спокійно) - комплекс рухів в ехегсісе, заснований на різних формах releves і developpes.

ALLEGRO (алегро, італ. - веселий, радісний) - частина уроку класичного танцю, що складається зі стрибків.

ALLONGE (алонже, франц. - подовжений, витягнутий) - прийом класичного тан-

цю, заснований на випрямленні заокруглених позицій рук.

APLOMB (апломб, франц. - рівновага, самовпевненість) - впевнена, вільна манера виконання; вміння зберігати в рівновазі всі частини тіла.

ARABESQUE (арабески, франц. букв. - арабська) - одна з основних поз класич-

ного танцю, прийняті чотири види. ARRONDI (арронді, франц. - округлений) - позначення округлого положення рук (від плеча до пальців) в класичному танці на відміну від положення allonge.

ASSEMBLE (асамблеї, франц. - зібраний) - стрибок з викиданням ноги вперед, в сторону і назад під кутом 45° (petit) і 90° (grand). Основною ознакою assemble є з'єднання (збирання) в повітрі ніг у V позицію. Стрибок закінчується на обидві ноги в тій же позиції, виконується на місці і з просуванням у бік кидка ноги в положеннях.

ATTITUDE (аттітюд, франц. - поза, положення) - одна з основних поз класичного танцю, головна особливість якої - зігнуте коліно піднятої ноги.

BALANCE (балансе, франц., Balancer - розгойдувати, гойдатися, коливатися) -

танцювальний рух, в якому переступання з ноги на ногу, чергуються з demi-plié і підйомом на півпальці, супроводжуючись нахиленнями корпусу, голови та рук з боу в

BALLON (балон, франц., букв. - повітряна куля, м'яч) - складова частина елен

- повітряна куля, м'яч) — складова частина от

стрибками; здатність під час стрибка затримуватися в повітрі, зберігаючи позу. положення sur le cou-de-pied в момент опускання опорної ноги в demi-plié. суванням вперед або назад, під час якого витягнуті ноги затримуються в позиції, ням за працюючою ногою, яка витягується під час стрибка, знову повертається у BALLOTTE (баллотте, Франц., від ballotter - гойдати, гойдатися) - стрибок з про-потім одна піднімається через sur le cou-de-pied і витягується відповідно просування.

(вперед і назад), інша опускається на підлогу в demi-plié.

BATTEMENTS (батман, Франц. - биття) - група рухів працюючої ноги. Battement tendu (батман тандю) - відведення і приведення ноги, не відокремлюючи пальці від підлоги. Battement soutenu (батман сотеню) - витримувати, підтримувати; рух з підтягуванням ніг в п'ятій позиції. Battement

develope (батман девлопе) - розкривати ударом. Battement double frappe (батман дубль фραπε) - рух з подвійним ударом

Battement fondu (батман фондю) - м'який, плавний, «танучий» рух.

BATTERIES (батрі, франц., від battre - бити) - стрибкові рухи, орнаментовані зносками.

BATTUS (баттю, франц., від battre - бити) - 1) стрибкові рухи, ускладнені ударом, або декількома ударами однієї ноги об іншу. 2) Battements battus, ряд швидких, коротких ударів пальцями працюючої ноги по п'яті опорної попереду або п'яти працюючої ноги - по щиколотці опорної позаду.

BOURREE, pas de bourree (буо, па-де-бурріо, франц., від bourrer - набивати, напихати) - дрібні танцювальні кроки, карбовані або злиті, виконуються зі зміною і без зміни ніг, у всіх напрямках і з поворотом.

BRISE (брізе, франц. - ламаний, розбитий) - стрибок, під час виконання нога з V позиції позаду (попереду) виноситься вперед (назад), даючи напрямок стрибка, вдаряє в повітрі опорну і повертається у вихідне положення.

CABRIOLE (кабріоль, франц. - стрибок) - один зі складних стрибків у класичному танці, коли одна нога вдаряється об іншу знизу вгору один або декілька разів.

CHANGEMENT DE PIED (шанже-ман де п'є, франц. - зміна ніг) - стрибок з У позиції у V зі зміною ніг у повітрі. Може виконуватися на маленькому (petit) і великому стрибку (grand) і з поворотом у повітрі (tour en l'air).

CHASSE, pas (шассе, франц., від chasser - полювати, гнатися за) - стрибок з про-суванням, при виконанні якого одна нога як би наздоганяє іншу, з'єднуючись в V позиції у верхній точці стрибка.

COUPE, pas coupe (купе, франц., від coire - поштовх, удар) - допоміжний ру перед стрибком або іншим pas (швидка підміна однієї ноги іншою, та як поштовх до виконання наступного руху).

COURU, pas couru (курю, Франц., від courir - бігти) - допоміжний рух, танцювальний біг.

CROISE (круазе, франц., букв. — схрещений) - одне з основних положень класич-

принципом battements tendus для подальшого переходу на неї.

- легаже, франц, букв. - витягти, вивільнений) - відведення ноги за ловини руху.

DEMI (демі, франц. - напів, наполовину) - термін вказує на виконання лише по-

DEMI-PLIE RELEVE (демі пліє релеве, франц., від demi- plié - напівзігнути, releve - підйом на півпальці, пальці.

піднятий) - термін поєднує два рухи в нерозривне ціле; напівприсідання і подальший

DEVELOPPE (деवलппе, франц., букв. — розвинений, розгорнутий) - рух, різновид піднімається до коліна і витягується вперед, в бік або назад.

battements. Працююча нога з V позиції, згинаючись, ковзає носком по опорній нозі,

DOUBLE (дубль, франц. - подвійний) — термін вказує на подвійне виконання pas. тіло танцівника повернуто по діагоналі.

ECARTE (екарте, франц., від ecarter - розсувати) - поза класичного танцю, в якій

ESCAPPE, pas (ешаппе, франц., від eschapper - вислизати, вириватися) - рух складається з двох стрибків, під час яких ноги переводяться із закритої позиції в відкриту.

EFFACE (еффасе, франц., від effacer - згладжувати) - одне з основних положень у класичному танці. Визначається розкритим, розгорнутим характером пози.

EMBOITE (амбуате, франц., від emboiter le pas - йти слідом) - 1) послідовні переходи з ноги на ногу на півпальцях або пальцях; 2) стрибки.

EPAULEMENT (епольман, франц., від epaule - плече) - визначене положення танцівника, при якому фігура розгорнута вправо до глядача, голова повернута до плеча, яке подане вперед.

EN DEDANS (ан дедан, франц. - всередину) - 1) «закрите» положення ніг; 2) напрямок руху працюючої ноги: назад - убік - вперед, тобто всередину, до опорної ноги; 3) обертання, спрямоване до опорної ноги, всередину.

EN DEHORS (ан деор, франц. - назовні) - 1) основне положення ніг, прийняте в класичному танці, - розгорнуте, відкрите; 2) напрям руху працюючої ноги по колу, від опорної ноги; 3) обертання, спрямоване від опорної ноги назовні.

EN FACE (ан фас, франц. - навпаки, в обличчя) - фронтальне розташування фігури виконавця по відношенню до глядача.

FOUETTE (фуете, франц., від fouter - сікти) - вид танцювального повороту.

GLISSADE (гліссад, від франц. - ковзання) - маленький стрибок з п'ятої позиції

з просуванням за витягнутими пальцями ноги, з наступним приведенням в п'яту позицію.

GRAND (гран, франц. - великий) - означає максимально виражену сутність руху.

JETE (жете, франц., від jeter - кидати) - термін відноситься до рухів, які виконуються кидком ноги.

LENT (лан, франц. - повільний) - термін, що означає повільне виконання.

PAS DE DEUX (па-де-дью, франц., букв. - танець вдвох) - балетна форма.

PAS MARCHE (па марше, франц., від marcher - ходити) - танцювальний крок, при якому, на відміну від природного кроку, нога ставиться на підлогу з витягнутих пальців.

PAS SAUTE (па соте, франц, від sauter - стрибати) - стрибок з обох на обидві ноги.

PASSE (пасе, франц., від passer - проходить¹) — шлях працюючої ноги при переході з однієї пози в іншу різними прийомами.

PLIE (пліє, від франц., *plier* - згинати) - присідання на обох або одній нозі.

ПОЗИЦІЇ - основні положення ніг і рук в класичному танці. Позиції обумовлюють єдине для всіх танцівників правильне виконання кожного *pas*, сприяє гармонійному розташуванню фігури в просторі.

ПОЗА - визначене положення корпусу, ніг, рук і голови.

ПІВПАЛЬЦІ - положення однієї або обох ніг на підлозі, при якому п'яти підняті і центр ваги знаходиться на передній частині стопи.

RONDE DE JAMBE (ронд де жамб, франц. - круг ногою) - круговий рух працюю-

чою ногою *en dehors* і *en dedans*.

SUR LE COU-DE-PIED (сьюр ле ку-де-п'є, франц. - на щиколотці) - положення

працюючої ноги на щиколотці опорної ноги (попереду або позаду).

TEMPS LEVE (тан леве, франц., від *lever* - піднімати), вертикальний стрибок на

одній нозі, в той час як інша знаходиться в іншому положенні.

TEMPS LIE (тан ліє, франц., від *lier* - зв'язувати, з'єднувати) - спеціальна комбінація рухів, яка виробляє злитість, координованість виконання. *Tetr lie* складається з переходів з ноги на ногу ковзними кроками, яким відповідає визначене *port de bras*.

TOUR (тур, франц. - обертання, поворот) - поворот тіла навколо вертикальної

вісі на 360 °.

TOURS CHAINES (тур шене, франц.) - злиті напівповороти з ноги на ногу на півпальцях з просуванням.

Висновок до розділу 1

Аналіз, систематизація та узагальнення теоретичних положень з досліджуваної проблеми дозволили розглянути класичний танець як важливу та невід’ємну частину хореографічного мистецтва і культури та охарактеризувати його розвиток за історичними епохами, описати основні рухи та методики виконання їх танцівником.

Класичний танець протягом століть зазнавав змін, ускладнювався, набував нових рис і технік, і як система виразних рухів пройшов тривалий шлях розвитку та формування.

Водночас, незважаючи на збереження основ світових традицій класичного танцю, він продовжує розвиватися, вдосконалюватися та збагачуватися.

Сьогодні найдавнішими професійними школами класичного танцю вважаються:

- **Французька школа** — вирізняється високою технічною майстерністю, плавністю та граціозністю виконання;
- **Італійська школа** — характеризується чіткістю стилю та віртуозністю техніки;
- **Російська школа** (на базі якої сформувалася українська) — спирається на суворий академічний стиль, правильне положення тулуба та рук і усвідомлене виконання кожного руху.

Однією з найперших згадок класичного танцю можна вважати нариси Доменіко де П’яченца ще у 1460 в яких він описував перші балети в історії.

З плином часу Людовик XIV відкриває академію танцю та бере танцмайстрів Жан-Батиста Люлі та П’єра Бошана на роль викладачів дисциплін. Саме цю подію можна вважати моментом формування повноцінного класичного танцю як предмету викладання.

Система рухів та вимоги до виконавців зайняли значне місце в школах підготовки хореографів-постановників та танцівників у різних танцювальних напрямках усього світу.

РОЗДІЛ 2

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ ТА ОСНОВНІ ЙОГО НАПРЯМКИ

У другому розділі розглянуто синтез сучасного танцю та основ рухів класичного танцю, здійснено аналіз історичних справок та тенденції запозичення елементів рухів класичного танцю та важливість основ класичного танцю.

2.1. Історія танцю та його зв'язок з класичним і сучасним танцем

Історія появи танцю сягає своїм корінням глибоко в давнину. У сучасного танцю, як і в класичному історія починається у різних країнах у різні часові відрізки. Наш сучасний танець брав свої витoki з багатьох країн та їх народних та історико-побутових прикладів. Але класичний танець завжди йшов поруч із кожним з напрямків хореографії і розвивався з великою швидкістю.

Неможливо точно визначити період, коли танець став частиною культури людського суспільства. Але ще до появи найдавніших цивілізацій він був важливим елементом церемоній, ритуалів, святкувань та розважальних заходів. До виникнення писемності танець служив одним із способів передачі оповідей.

Найперші відомі людству танці - це ритуальні танці, які з'явилися в той час, коли люди жили племенами, і всі найважливіші події, а саме - полювання, війна чи любов, втілювалися в ритуальних танцях. Спочатку це були просто масові танці.

У Старому Завіті неодноразово зустрічаються згадки про танці. Археологічні дані свідчать про існування колективних жіночих танців у Стародавньому Єгипті. Найвідомішою давньою танцівницею

Близького Сходу була ідумеянка Сало-мея. Містичне значення танцю (Сама) як засобу входження до трансу збереглося у середньовічних дервішів.

Глибокі танцювальні традиції має індійська культура.

Танець був характерною дією бога Шиви (Натараджа). Індійський трактат з танцю - Натяшастра - описував як види танців, а й танцювальні переходи (карана). Оскільки танці спочатку займали велике місце у храмових ритуалах, архітектор на території храму передбачав спеціальний майданчик для ритуальних танців.

У Китаї танець зберіг архаїчні ритуальні риси, що виконуються колективно під час загальнонародних свят: танець лева, танець дракона. У Японії професія танцівниці перепліталася з професією жриці (міко). Танець був пантомі-му, яка містила в собі певну розповідь (Кагура).

Розвинений японський танець отримав назву Ніхон-буйо, суть якого розкривалася в чергуванні певних заздалегідь завчених поз (ката). Танець вважався невід'ємним елементом жіночої освіти, поряд з ікебаною та каліграфією. Істотним атрибутом японських танцівниць було віяло. На Сході танець змістовно був невіддільним від театру (але кабуки).

Танець (грец. хоро) широко був представлений у культурі Стародавньої Греції, від грецького найменування танцю походить поняття «хо-реографія». Серед грецьких богинь була богиня танцю - Терпсихора. Широко представлені релігійні (храмові) танці, які виконували корибанти та вакханки. Існували також шлюбні, військові (колективний танець зі зброєю), театральні (з елементами пантоміми) та навіть салонні танці. Чоловіки та жінки танцювали порізно. Стародавні греки вкладали в поняття «танець» гармонію. Вони вважали танець одним з основних інструментів «обробки» душі людини.

Наступний етап – танці середньовіччя. У ці часи танці народів вважалися «диявольським культом» і викорінювалися півчисту. З поширенням християнства танці починають сприйматися як пережиток язичництва і критикуються. Ритуальні танці практично зникли, а танці вважалися низинним

засудженням. Тим не менш, в Європі починається «танцювальна революція», коли танець стає привілеєм панівного класу. Поступово формується і набуває важливого значення салонний танець, де завершений вигляд набуває парний танець з неодмінними кавалером і жінкою. Саме за часів феодалізму увійшли в моду та активно практикувалися бали, маскаради, народні танці. Перший бал історично зафіксовано 1385 року в Ам'єні.

1589 року з'являється танцювальний підручник Туано Арбо, який засвідчив появу класичного танцю. У XVI столітті з'являється балет із характерними танцями як менует і контрданс. У 1713 році в Парижі була заснована перша балетна школа, яка проводила заняття в Королівській опері. До XVIII ст. відноситься поява вальсу, болеро та кадрили, а в XIX ст. стає популярною полька. 1830 року в Парижі (Монпарнас) з'явився сценічний жіночий танець під назвою канкан, відмінним елементом якого були енергійні махи ногами. повнення спідниць та ефектний шпагат у кінці.

У 1868 році у Франції з'явився такий танцювальний жанр як бурлеск, який згодом поклав початок стриптизу (Мулен Руж, 1893). У 1892 році з'являється модерн, який згодом розвинула та популяризувала Айседора Дункан.

У XX столітті з розвитком динамічної музики з'явилися танці, фокстрот, чарльстон, ча-ча-ча. Чималу роль у появі сучасного танцю зіграла афроамериканська традиція свінгу і музика джаз. Конфліктність танцю партнерів акцентована на танцях пасодобль та танго. Світову популярність здобула бразильська карнавальна самба. Взаємопроникнення східних та західних традицій створили таке явище як було (Японія) та танець живота (Єгипет).

У другій половині XX століття відбулося зближення танцю та спорту. З'явилися танцювальні напрямки, у яких використовуються складні акробатичні трюки.

У XXI столітті поява нових видів танцювального мистецтва.

продовжилося: у 2013 році відзначено таке явище як Harlem Shake - імпровізаційний масовий танець, що виконується протягом кількох секунд під електронну музику. Сьогодні танець - це естетична форма дозвілля, яку можна назвати дуже розвиненою. Популярні різні танцювальні телевізійні шоу, де проявляються такі сучасні напрямки, як: High Heels, FreeForm, Jazz-Funk, Choreo, Exotic Pole Dance, Shuffle та ін.

На прикінці XIX-початку XX століть відбувається радикальний поворот від класичних традицій, та поява нових напрямків, які шукали незалежну виразність руху.

В цей час виникла ключова тенденція до деконструкції рухів та пошуку "засобів нової виразності" в театрі, що стало прямою протиположною усталеним формам класичного балету.

Історично рушієм руху до пошуку нових форм хореографії стали Сполучені Штати Америки. Саме там виникла течія танцю модерн, винахідницею якого можна вважати Лої Фуллер. На початку кар'єри вона виступала як драматична актриса в ролях травесті, а пізніше виступала з хореографічними імпровізаціями на класичну музику (Глюка, Бетховена, Шопена та інших композиторів), використовуючи світлові та повітряні ефекти.

Найбільш захоплену оцінку сучасників викликав танець «Серпантин», побудований на основі вільних рухів тіла, що породжувались музикою, доповнювалось костюмом, що складався з покривал, які коливались під струменем повітря, направленим на танцівницю, та доповнювались різнокольоровими променями світла. Номер був вперше поставлений у 1890 році в Америці й уже наступного року став цвяхом програми паризького вар'єте «Фолі-Бержер», після переїзду у 1892 році у Франції. Гастролювала в різних містах Європи та США. У 1900 році виступала на Всесвітній Паризькій виставці, у «Гранд-Опера» та ін.

Захоплені відгуки про номер залишив Анатоль Франс, вважаючи цей танець відродженням античних традицій. Анатолій Луначарський у 1914 році вважав її видатною танцівницею, яка вміла по-новому поєднувати танець і музику.

Танець, створений Лої Фуллер, отримав розвиток у мистецтві Айседори Дункан («Танець серпантин», «Танець вогню» та ін.), яка виступала разом із нею до 1902 року. Дункан розпочала свою кар'єру в Чикаго, виступаючи в нічних клубах у 18 років. Вона шокувала та інтригувала публіку, виходячи на сцену босоніж у грецькому хітоні, що різко контрастувало з канонами класичного балету і подавало її як «екзотичну дивину». У 1901 році вона приєдналася до трупи Лої Фуллер у Парижі. Перший значний успіх прийшов до неї у квітні 1902 року після виступу в Будапешті.

У 1903 році Дункан здійснила мистецьке паломництво до Греції, підкреслюючи античні джерела свого натхнення. Вона навіть ініціювала будівництво своєрідного храму для занять танцем, намагаючись надати своєму мистецтву духовного, майже ритуального виміру. З 1904 року, після успішних виступів із хором хлопчиків, вона відкрила свою першу школу танцю для дівчаток у передмісті Берліна (Груневальд), закладаючи основи власної педагогічної системи вільного танцю.

Дункан проголошувала оновлену античність та ідею «танцю майбутнього», який повертався до природних форм. Її рух був вільний не лише від жорстких театральних умовностей, а й від історичних та побутових обмежень. Головним джерелом натхнення вона вважала природу. Її мистецтво було спрямоване на вираження особистих почуттів та тонких відтінків емоцій, не маючи нічого спільного з існуючими хореографічними системами (тобто, класичним балетом). Хоча її техніка не була складною і використовувала порівняно обмежений набір рухів і поз, Дункан наповнювала найпростіші

жести глибоким поетичним змістом, звертаючись до героїчних і романтичних образів, породжених симфонічною та камерною музикою.

Принципові нововведення Дункан визначили шляхи розвитку танцю модерн (modern dance). До них належать:

Імпрозаційність як основа виступу.

Танець босоніж (на противагу балетним пуантам).

Відмова від традиційного балетного костюма (заміна його на вільно драпірований хітон).

Звернення до симфонічної та камерної музики (раніше для танцю використовували спеціально написані, більш легкі твори).

Айседора Дункан не створила завершеної, усталеної школи (як, наприклад, класичний балет), та ймовірно не прагнула цього, однак її мистецтво відкрило шлях для нового напрямку в хореографії. Її ідеї мали значний резонанс та послідовників. Наприклад, в СРСР її ідеї наслідували студії вільного, або пластичного танцю та музичного руху, які прагнули звільнитися від академічних догм класичної сцени.

Рудольф Лабан (1879–1958) – одна з центральних фігур цього розриву. Його підхід, названий хореологією (пізніше Laban Movement Analysis, LMA), є фундаментальним прикладом аналітичного підходу в театрі танцю.

Напрямок, лідером якого був Лабан, – Ausdruckstanz (німецький "виразний" або "експресіоністичний танець") – розвивався як яскрава протилежність інноваціям в балеті, запровадженим Дягілєвим у паризьких "Російських сезонах" (хоча й сам Дягілєв намагався оновити класичний балет, його форми залишалися масштабними та розкішними). Німецький танець вимагав простоти та матеріальності.

Лабан свідомо прагнув відокремити танець від його традиційної підпорядкованості літературній основі та музиці (які є характерними для

класичного балету, що розповідає сюжет), стверджуючи, що танець має бути виразним "на власних правах".

На формування Лабана вплинули не академічні балетні школи, а альтернативні рухові системи та інтелектуальні течії:

У Парижі Лабан брав уроки класичного танцю та вивчав основи дельсартизму (система експресії через позу), а також, ймовірно, бачив виступи Айседори Дункан – піонерки вільного танцю, яка також відкинула жорсткість класичної форми.

У Мюнхені (з 1910 р.) він запозичив у В. Кандинського ідею відмови від репрезентативності та усвідомлення експресивної сили власне засобу виразності (у танці – руху).

Згодом він інтегрував ідеї евритміки Е. Жака-Далькроза (навчання музиці через рух) та антропософії Р. Штайнера (евритмія), створюючи систему, що ґрунтувалася на аналізі внутрішньої динаміки та просторової гармонії, а не на зовнішній формі та віртуозності, які є ключовими для класики.

Система Лабана, включаючи його Кінетографію (Лабанотацію) – універсальну систему запису руху – та Хореотику (вивчення просторової гармонії), стала одним із фундаментальних елементів, на якому базується поступ сучасного танцю.

Хореософія (мудрість про кола) – комплексна дисципліна про вивчення всіх типів кіл у природі та житті.

Хореографія (малювання кіл) – планування та композиція танцю; процес запису рухів.

Хореологія (логіка/наука про кола) – граматики і синтаксис мови рухів, що розглядає зовнішню форму, а також інтелектуальний та емоційний зміст руху.

Хореотика (практичне вивчення форм) – практичне вивчення гармонійних рухів.

Лабан визначив три аспекти ритму рухів:

Просторовий ритм (акцентування ділянок простору).

Ритм часу (поєднання рухів різної тривалості).

Ритм ваги (сили) (акцентування м'язового напруження).

У Німеччині (1919–1937) він створив систему хореографічного виховання, що включала три основні навчальні дисципліни:

Хореотика – вивчення гармонійного змісту просторових форм у русі, базуючись на законах просторової організації форм у природі (кристали, тіла Платона).

Евкінетика – вивчення динамічних якостей руху.

Нотація – запис рухів і танців (сьогодні відома як Кінетографія Лабана або Лабанотація), що розвивала кінестетичне мислення.

Лабан запровадив термін кінесфера

Таким чином, Лабан, відштовхуючись від традицій класичного танцю, розробив аналітичний інструментарій (хореологію), який забезпечив сучасному танцю теоретичну базу та незалежну мову виразності.

2.2. Сучасні напрямки хореографії та історія їх розвитку.

У світі постійно виникають нові танцювальні напрями, які привертають увагу як новачків, так і досвідчених виконавців. Як ми переглянули у попередньому підрозділі, танець розвивався у різних країнах з інтенсивною швидкістю. І з цього ми можемо зробити висновки, що танець це різноманітне мистецтво, яке не має кордонів та обмежень. Із плином часу певні види хореографії почали вирізнятись за певними рухами, стилями у музиці та характером. Таким чином до нашого часу дійшли певні види сучасної хореографії, які популярні не лише серед професіоналів, а і серед початківців, які хочуть розвиватись у танцях. Нижче приклади деяких з них.

Hip Hop, Break Dance та Popping

Коли йдеться мова про сучасний танець, у переліку актуальних стилів завжди присутній хіп-хоп. Це не просто набір рухів під ритмічну музику, а ціла культурна течія певних часів та спосіб самовираження. Для хіп-хопу характерні динамічність, швидкість і свобода — він належить до вуличних танців, де важлива імпровізація, пластичність та миттєва реакція. У цьому стилі поєднуються хвилеподібні рухи, різкі акценти руками і ногами, перекати. Усередині культури хіп-хопу існує декілька підстилів, серед яких найвідоміші — брейк-данс і попінг.

Брейк-данс виріс із хіп-хопу, але є значно складнішим та більш акробатичним. Брейк це напрямок танців в яких повинна бути гарна фізична підготовка для виконання складних акробатичних елементів. Це екстремальний напрям, що включає як класичні рухи — кручення, хвилі, переміщення руками та ногами, — так і складні елементи: перевороти, стрибки, «роботу» та інші техніки. Часто виконавці цього стилю переходять до брейк-дансу після знайомства з хіп-хопом або подібними стилями.

Формування танцювального стилю **брейкінг** (breakdance) як невіддільного елементу культури хіп-хопу хронологічно припадає на початок **1970-х років**, з географічною локалізацією у районі **Бронкс** міста Нью-Йорк,

США. Ключову роль у кристалізації стилю відіграв діджей **Кул Герк (DJ Kool Herc)**. В ході спостережень за поведінкою молодіжної аудиторії на організованих ним масових заходах було зафіксовано тенденцію до продовження активного танцювального руху під час тих сегментів музичних композицій, де домінували **перкусійні та басові лінії**, відомі як «брейк». З метою забезпечення достатньої тривалості для хореографічної імпровізації, Кул Герк застосував новаторський технічний прийом: він використовував дві ідентичні копії однієї вінілової платівки. Ця маніпуляція дозволила йому циклічно міксувати та пролонгувати «брейк», штучно розширюючи часовий простір для виконання танцю. Пролонгація музичних «брейків» стала каталізатором для розвитку та демонстрації ускладнених хореографічних елементів, що ознаменувало безпосередній початок створення брейкінгу. Відповідно, танцівники, які спеціалізувалися на виконанні рухів у цих подовжених музичних паузах, отримали дефініції **бі-бої (B-boys)** та **бі-гьорлз (B-girls)**.

Попінг також входить до сучасних танцювальних напрямів. Це різновид хіп-хопу, близький до нього за духом, але більш технічний. У попінгу танцівники можуть вільно імпровізувати, відмовляючись від стандартів та обмежень. Саме тому цей стиль часто називають вуличним фрістайлом від слова “free” – свобода “style” – стиль.

JazzFunk

Jazz Funk доцільно розглядати як один із найбільш відкритих та гнучких напрямів сучасного танцю. Цей стиль сформувався на перетині джазової техніки, елементів латини та хіп-хопу, а також окремих форм вуличної хореографії. Визначальною його особливістю є спрямованість на розвиток витривалості, пластичності та виразності руху танцівника. У процесі виконання танцюрист використовує широкий спектр динамічних і плавних жестів, що задіюють усі частини тіла, дозволяючи максимально точно передати емоційний стан. Саме тому Jazz Funk часто обирають як засіб

самовираження тих, хто цікавиться сучасними напрямками танцювальної культури.

Джаз-фанк (Jazz-funk) є сучасним танцювальним стилем, що сформувався в Сполучених Штатах Америки приблизно два десятиліття тому внаслідок **спонтанної міжстильової інтеграції**. Його хореографічна лексика ґрунтується на запозиченні та синтезі елементів із низки напрямків, зокрема **хіп-хопу, джазової хореографії, естрадного танцю, вакінгу (waacking) та стрип-пластики**.

Ключовою естетичною характеристикою джаз-фанку є його **контрастна динаміка**. Стель оперує поєднанням різких, відривчастих рухів із несподіваними переходами до плавних та м'яких ліній. Така амплітуда рухів забезпечує високу візуальну привабливість і здатність утримувати увагу глядацької аудиторії. Джаз-фанк вирізняється підкресленою **манірністю, дерзкістю та естетичною вишуканістю**, слугуючи ефективним інструментом для яскравого та багатогранного вираження емоційного стану виконавця.

Цей стиль здобув широке визнання в **масовій культурі** і активно використовується провідними світовими артистами, включаючи **Брітні Спірс, Крістину Агілеру, Бейонсе та Джанет Джексон**. Елементи джаз-фанку є легко ідентифікованими у високотехнологічних та епатажних сценічних постановках **Леді Гаги**.

Основними вимогами до танцюриста, що опановує джаз-фанк, є **високий рівень творчих здібностей та вміння імпровізувати**. Технічне виконання вимагає **відточеності та чіткості рухів**. При цьому хореографічний малюнок часто зберігає структурні та динамічні характеристики, властиві класичній джазовій імпровізації.

Засновником та популяризатором джаз-фанку вважається хореограф **Боббі Ньюберрі**. Він відомий своєю співпрацею з такими артистами, як Пінк та Емінем, а також роботою над постановкою номерів для популярних американських шоу. Ньюберрі продовжує поширювати цей стиль, проводячи майстер-класи з високою відвідуваністю у США, Європі та Азії.

Contemporary

Стиль contemporary посідає окреме місце серед сучасних танцювальних практик. Його формування ґрунтується на поєднанні модерну, елементів класичного балету та сучасної сценічної хореографії. Contemporary dance розглядається як ефективний інструмент для художнього самовираження, адже дозволяє акцентовано передавати внутрішні переживання та емоційні стани виконавця. Оволодіння цим стилем потребує певного технічного та фізичного підґрунтя, тому підлітки й молодь зазвичай приходять у contemporary вже маючи досвід у спортивних або танцювальних дисциплінах.

Проблема ідентифікації **конкретного часу та місця виникнення** танцювального напрямку **контемпорарі денс** (Contemporary Dance) залишається дискусійною. Хоча деякі джерела відносять його формування до **1950-х років** на Заході, комплексний історичний аналіз унеможливорює визначення єдиної географічної точки його зародження. Існують суперечливі гіпотези щодо територіального походження: одні дослідники вказують на **США**, інші — на **Центральну Європу**. Окрім того, висувається теорія про те, що першоджерелами стилю слугували **східні соматичні техніки** (зокрема, йога та тай-цзи), що зміщує акцент на Схід. Незалежно від місця початкового формування, контемпорарі денс набув **глобального поширення**. Хореографічна лексика стилю характеризується **полівалентною інтеграцією** елементів як **західних напрямків** (модерн, джаз, класичний балет, народні танці), так і **східних практик** (йога, елементи бойових мистецтв). Фундаментальною філософською ідеєю контемпу є надання танцюристу можливості **відійти від класичних хореографічних догм** і реалізувати **самовираження** через концепцію «вільного» танцю.

Twerk

Twerk належить до сучасних танцювальних стилів, орієнтованих на вираження індивідуальності та емоційної експресії. Попри видиму простоту базових рухів, сценічне виконання тверку справляє сильне враження. Хореографія зосереджена на ритмічній роботі тазу та стегон, що поєднується з

акробатичними елементами та пластикою рук і ніг. Головним завданням стилю є розвиток контролю над тілом та його естетичне вдосконалення.

Тверк має глибоке коріння в **традиційних танцях Західної Африки**. Яскравим прикладом є танець *Marouka* (Кот-д'Івуар), який використовувався під час громадських святкувань та церемоній. Характерними для нього були ізольовані рухи стегнами. Важливо, що спочатку ці рухи були **символічними та культурними**, а не еротичними.

Таким чином, тверк є не винаходом конкретної особи, а **продуктом колективного культурного вираження**. Танцювальні традиції африканських племен, орієнтовані на рухи стегнами, були асимільовані в культури Карибського регіону та Півдня Сполучених Штатів після прибуття рабів.

Перехід до сучасної форми

Своєї сучасної форми тверк набув у **Новому Орлеані в 1990-х роках** як складова музичного жанру **bounce**. Власне термін "twerk" набув популярності завдяки **DJ Jubilee**, який використав його у пісні "Do the Jubilee All" (1993).

Світова популярність

Глобальну популярність тверк здобув у **2010-х**, переважно через **вірусний контент** в інтернеті та вплив світових знаменитостей. Артистки, як-от Майлі Сайрус, Бейонсе та Ріанна, зробили тверк частиною мейнстріму, сприяючи його широкому поширенню через платформи на кшталт YouTube і TikTok.

Dancehall

Dancehall, що виник на Ямайці, належить до сучасних танцювальних напрямів, заснованих на ритмах реггі з використанням модерних музичних аранжувань. Цей стиль водночас енергійний і розслаблений, характеризується активними рухами рук, виразною роботою ніг та багатою мімікою. Досвідчені виконавці нерідко включають до номерів акробатичні елементи, що підсилює видовищність.

High Heels

High Heels — це сучасний танцювальний напрям, який останніми роками набув популярності серед представників обох статей. Його основою є поєднання граціозності, пластичності та сценічної сексуальності, підкресленої виконанням танцю на високих підборах. У багатьох елементах простежується вплив jazz-funk, однак визначальною рисою залишається робота корпусом і балансом у специфічному взутті.

Історичні передумови формування стилю High Heels

Стиль High Heels почав формуватися як окремий хореографічний напрям упродовж 1990–2000-х років у США та Канаді. У цей період постановники танцювальних шоу активно інтегрували елементи джазу, хіп-хопу та вогингу до сценічних номерів артистів, які виконували танець на високих підборах. Хоча визначити першого хореографа, який започаткував подібні постановки, доволі складно, однією з ключових постатей у становленні стилю була Лауріанн Гібсон — хореографка, відома співпрацею з Мадонною, Бейонсе та Леді Гагою. Саме вона сприяла популяризації підборів як сценічного інструмента, що поєднує естетичність і силу.

У Європі розвиток High Heels активізувався в середині 2000-х років завдяки таким хореографам, як Яніс Маршалл, який привніс у стиль провокативність, високу емоційність та яскраву динаміку. Його відеороботи швидко набули вірусної популярності в соціальних мережах, що сприяло розширенню аудиторії та визнанню цього танцювального напрямку.

Розвиток High Heels в Україні

В Україні становлення стилю High Heels розпочалося дещо пізніше — орієнтовно у 2010-х роках. Значний вплив на його популяризацію мав гурт *Kazaky*, який експериментував із хореографічною пластикою та став одним із перших українських колективів, що використали високі підбори як складову танцювальної техніки. Відомі своїми складними акробатичними та високотехнічними номерами, учасники гурту продемонстрували можливості виконання синхронних та технічно вимогливих рухів на підборах, що викликало значний інтерес у вітчизняній танцювальній спільноті.

Початкові майстер-класи та тренінги з High Heels проводили професійні хореографи, які переймали досвід західних виконавців. Завдяки орієнтації української танцювальної сцени на європейські й американські стандарти стиль швидко став популярним. Танці на підборах в Україні перетворилися не лише на модний тренд, а й на повноцінний складник сучасної хореографічної практики, широко представлений у телепроєктах, музичних відеокліпах та професійних танцювальних змаганнях.

Street Dance як інтегративний вид сучасної хореографії
Street Dance, що в перекладі означає «вуличний танець», поєднує елементи різних стилів — хіп-хопу, lady dance, jazz-funk та high heels. Його особливість полягає у спрямованості на групову взаємодію, що робить стиль доступним для представників різного віку та рівня підготовки. Street Dance вирізняється свободою структури та органічним поєднанням технік.

Активні напрями: R&B та клубна латина
R&B розглядається як різновид сучасної хореографії, який за технікою виконання нагадує хіп-хоп, але характеризується більш плавною та гармонійною структурою рухів. Він орієнтований на передачу чуттєвості, еротичності та легкості тіла. Пластичні переходи часто доповнюються різкими акцентами або акробатичними вставками, що формує виразний сценічний образ.

Клубна латина є невід’ємною складовою сучасної танцювальної культури. Латиноамериканські ритми дозволяють органічно поєднувати техніки класичного балету, елементи сучасної хореографії та традиційну еротичну пластику. Практика занять латинськими танцями сприяє покращенню фізичної форми, розвитку гнучкості та підтриманню позитивного емоційного стану.

Vogue

Vogue (або voguing) є сучасним стилем, що передусім спрямований на створення сценічного враження. Його основу формують показові пози, чітка лінійність рухів та акцентована робота руками. Історично стиль виник як

танцювальна інтерпретація поз моделей журналу Vogue та кінообразів Грети Гарбо. Сучасна форма vogue адаптована до клубної та хаус-культури, що зумовлює його популярність серед молодіжних спільнот та прихильників авангардної хореографії.

Танцювальний стиль **Вог** (Vogue) зародився у 1970-х роках у Нью-Йорку, проте на початковому етапі він функціонував як елемент **закритої спільноти**, зосереджуючись навколо «**Вог-балів**» (Vogue-balls). Ці бали мали критичне соціальне значення, створюючи **безпечний простір** для самовираження представників **ЛГБТ-спільноти** в умовах зростання расизму та гомофобії. Естетична база Вогу безпосередньо пов'язана з глянцеvim журналом "**Vogue**", звідки й походить його назва. Спільнота бального руху (ballroom) прагнула естетики багатства, черпаючи натхнення у **модних журналах** та кінематографі, а хореографічною сутністю стилю стало "**оживлення**" статичних поз моделей. Незважаючи на відсутність єдиного засновника, на розвиток Вогу вплинула низка **культових особистостей** — "матері" та "батьки" перших **Вог-домів** (House of LaBeija, House of Ninja, House of Xtravaganza), які стояли біля витоків цієї культури. Еволюція стилю відбувалася від імпровізаційних клубних виступів із позами до централізованих Вог-балів, де поступово з'явилися спеціалізовані **танцювальні категорії** на додаток до існуючих fashion-категорій. Сучасний Вог сформувався саме у середовищі балруму, яке забезпечує учасникам автентичність та відсутність зовнішнього осуду. **Висока конкуренція** на балах є ключовим механізмом, що стимулює постійну **генерацію нових хореографічних прийомів** та образів.

Вакинг (Waacking) — це танцювальний стиль, що сформувався у клубному середовищі Лос-Анджелеса 1970-х років і нині розглядається як один із важливих напрямів сучасної урбаністичної хореографії. Його характерними ознаками є інтенсивна та ритмічно структурована робота руками, акцентована пластика корпусу й активне використання міміки, що надає танцю виразності та сценічної емоційності.

Стиль виник під впливом диско-культури, естетики кіно та модної індустрії, що зумовило його тяжіння до позування, театралізації руху та створення візуально чітких, «кадрових» композицій. Ключовим елементом техніки виступають так звані *позинги* — короткі фіксації у виразних позах, які структурують хореографічну послідовність.

У сучасній практиці вакинг активно адаптується до електронної та хаус-музики, використовується у клубних перформансах, конкурсних батлах та сценічних постановках. Стиль розглядається як форма художнього самовираження, що підкреслює індивідуальність та харизматичність виконавця.

Звісно. На основі наданих тез, ось перефразований текст про Вакінг (Waacking), поданий єдиним узгодженим академічним блоком:

Танцювальний стиль **Вакінг** (Waacking) зародився на початку **1970-х років**, формуючись паралельно у двох ключових міських центрах США: **Нью-Йорку та Лос-Анджелесі**. Його виникнення було тісно пов'язане з **клубною гей-культурою** того періоду. На ранніх етапах розвитку стиль мав термінологічні варіації. Зокрема, його називали «**гарбо**» (**garbo**), оскільки танцівники імітували та копіювали вишукані, **театралізовані пози**, характерні для відомих кіноактрис 1940-х років, серед яких вирізнялася **Грета Гарбо**. У Каліфорнії стиль також отримав назву «**панкінг**» (**punking**). Цей термін виник як принизливе прізвисько, надане танцівниками локінгу (locking) у відповідь на запозичення деяких рухів представниками спільноти. Попри існування цієї конфліктної термінології, **значного антагонізму** між прихильниками стилів не спостерігалось. Більше того, міжстильова взаємодія призвела до **інституалізації** вакінгу: викладачі локінгу, такі як Енджел (Angel), Анна Санчез (Anna Sanchez) та Шабба Ду (Shabba Doo), почали відкривати спеціалізовані класи з панкінгу. Завдяки високій естетичній привабливості, вакінг доволі швидко набув **широкої популярності**, що сприяло його виходу за межі спільноти сексуальних меншин, перетворивши його на загальнодоступний танцювальний напрямок.

2.3. Використання елементів класичного танцю в різних стилях сучасного танцю.

На прикладі танцювальних стилів, які були розглянуті у підпункті вище, можемо зазначити, що сучасна хореографія не стоїть на місці і стрімко розвивається. Але основа усіх рухів танцівників складає базові рухи з починателя хореографії – класичного танцю. У кожному стилі можна впізнати ті або інші рухи з класики. Звісно, що рухи можуть бути видозміненими, або мало впізнаваними і все ж багато біомеханічних елементів класичного танцю використовуються, як у підготовчому процесі танцівника так і у виконанні самих рухів.

На підставі використання загальнонаукових методів дослідження можна стверджувати, що система класичного танцю володіє значним комплексом технічних прийомів та виражальних можливостей. Базові елементи класичної хореографії сприяють удосконаленню точності рухів, розвитку пластичності та гнучкості. Їх універсальність підтверджується тим, що навіть висококваліфіковані представники інших танцювальних стилів продовжують систематично звертатися до класичного тренажу.

Систематичне опанування хореографії ґрунтується на регулярному й послідовному виконанні вправ, спрямованих на всебічний розвиток тіла. Класичний екзерсис формує правильну поставу, забезпечує стійкість, координацію та створює умови для вільного володіння руховим апаратом. Він зміцнює суглобово-м'язову систему, сприяє виправленню фізичних недоліків, таких як сутулість, асиметрія плечей, порушення положення хребта чи стоп. Педагоги-хореографи наголошують на ключовій ролі тренажу в засвоєнні техніки класичного танцю, підкреслюючи необхідність усвідомлення учнями значення кожної вправи. Отже, методично підібрані та систематично повторювані рухи екзерсису біля станка забезпечують фізичний розвиток

виконавця, допомагають опанувати пластичність і навчитися контролювано та м'яко керувати рухами.

елементом екзерсису є *plié* у всіх позиціях, метою якого є підвищення рухливості кульшових, колінних та гомілковостопних суглобів, зміцнення м'язів ніг, розвиток виворотності та еластичності. *Plié* є фундаментом значної частини танцювальних рухів, включно зі стрибками.

Наступна вправа — *battements tendus* — спрямована на формування натягнутості всієї ноги, силу стопи й підйому, а також на розвиток м'язової витривалості. Вона є першою, що навчає виконувати рухи в кульшовому суглобі робочої ноги незалежно від опорної, що потребує стабільної фіксації опорної ноги.

Battements tendus jetés поглиблює моторні навички, засвоєні під час виконання попередньої вправи. Воно сприяє розвитку сили, легкості та еластичності ніг, готує стопи до стрибкових елементів і підвищує рухливість кульшового суглоба.

Rond de jambe par terre є першим круговим рухом, що формує виворотність та мобільність ноги. Складність вправи полягає в її координаційній структурі: рух розпочинається згинанням уперед, продовжується відведенням убік і завершується розгинанням назад.

Battements fondus формує м'якість і пружність присідання, необхідні для коректного виконання стрибків, а також зміцнює м'язи ніг і підвищує мобільність колінного та гомілковостопного суглобів. У комплексі з ним часто виконується *battement frappé*, спрямований на розвиток швидкості та точності роботи коліна.

Rond de jambe en l'air розвиває силу й натягнутість ніг, а також рухливість колінного суглоба. Особливість вправи полягає в тому, що працює

лише нижня частина ноги, тоді як верхня залишається нерухомою, що зміцнює стегнові м'язи та готує ногу до тривалої фіксації на висоті.

Petits battements вдосконалює швидкість та рухливість ноги від коліна. *Battements relevé lent* та *battements développé* розвивають силу стегон, необхідну для утримання ноги на високій амплітуді, та зміцнюють м'язи кульшового суглоба. Підняття ноги на 90° і вище забезпечується за рахунок специфічної роботи таза в опорній нозі.

Battements relevé lent і *battements développé* також готують виконавця до стрибкової техніки, формуючи силу відштовхування й амортизацію приземлення.

Завершальною вправою екзерсису є *grand battement jeté*, що підвищує рухливість кульшового суглоба та сприяє розвитку кроку, будучи основою техніки великих стрибків.

Під час виконання класичного екзерсису важливо прагнути до виразності не тільки танцювальних, а й тренувальних рухів. Необхідно розвивати емоційність, узгодженість моторики, гармонію та відповідність рухів музичному супроводу.

Висновки до другого розділу

Історія сучасної хореографії починається у кожного стиля окремо. Було розглянуто певні розгалуження сучасної хореографії їх тенденції та особливості у історичних аспектах. Історія появи танцю сягає своїм корінням глибоко в давнину. У сучасного танцю, як і в класичному історія починається у різних країнах у різні часові відрізки. Наш сучасний танець брав свої витoki з багатьох країн та їх народних та історико-побутових прикладів. Але класичний танець завжди йшов поруч із кожним з напрямків хореографії і розвивався з великою швидкістю. Було приведено приклади різних рухів класичного танцю та їх потреби та важливості виконання у підготовці танцівника у період розігріву або відпрацювання певних трюкових частин.

ВИСНОВКИ

Після детальної апробації результатів запропонованого дослідження, яке описує прямий взаємозв'язок класичного танцю та сучасної хореографії, можемо прийти до заключення, що поставлені завдання виконані у повному обсязі, мета роботи цілком досягнута.

У результаті опрацювання великої кількості теоретичного матеріалу було виявлено основні аспекти взаємозв'язку класичного танцю та сучасних розгалужень хореографічного мистецтва. У результаті цього, ми дійшли до таких висновків:

1. Розглянули початок становлення хореографії її витoki та перших представників різних напрямків популярних у тих епохах. Танцювальне мистецтво мало свій початок у незвичних формах для сьогодення, наприклад традиційні танці наших предків у вигляді хороводів на язичеські свята.

2. Класичний танець своїм історичним корінням сягає XVII століття. Це вважається початок руху розвитку класичного танцю. З тих часів класичний танець не був оформлений, як у сучасності, але наші предки намагались вести записи рухів ще з тих часів і оформлювати їх у академічному вигляді.

Класичний танець проявлявся у мистецтві у вигляді балету та балетних вистав. Характерно цей вид мистецтва відрізнявся саме танцем на «пальцях» і зацікавлював знать тих часів.

3. Балетна школа була розділена на декілька напрямлень і мала свої особливості у кожному з розгалужень. Французька школа славилась витонченістю та грацією, італійська школа була більш різка та емоційна і російська школа була строгою та прискіпливою до методичного виконання усіх рухів по посібникам того часу. Офіційним початком викладання хореографії на високих професійних рівнях вважається відкриття Французької танцювальної академії у 1661 році і мала своїх перших викладачів.

4. На етапах розвитку суспільства та розвитку музичного стилю почали з'являтися нові напрямки у танцювальному мистецтві. Було винайдено багато різних видів хореографії, які тримають актуальність по сьогоднішній день. Різноманітність танцювальних стилів дає великий стрибок у розвиток сучасних танцівників та виступає елементом проявлення хореографів у різних сферах своєї творчості. Як і у історичних нотатках про сучасну хореографію, танцівники на початку свого шляху полюбили відокремлення у різних стилях за можливість розкривати свої потенціали, так як хочеться сама митцю. У цей час особлива увага приділялася відголоску душі та індивідуальності самого танцівника або груп виконавців..

5. Взаємозв'язок рухів класичного та сучасних танців, їх важливість у фізичному розвитку різноплановість використання у підготовці молодих танцівників та ефективність у практиці. Рухи класичного танцю, які використовуються як у виконанні танцювальних етюдів так і у розминках та спортивній підготовці хореографів.

У результаті опрацьованих даних було зроблені висновки про прямий взаємозв'язок класичного танцю та сучасної хореографії, частого використання базових рухів у танцях та підготовчих вправах та важливості знань започаткування хореографії в історії.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. 28. The dance encyclopedia / compiled and edited by Anatole Chujoy and P. W. Manchester ; with an introduction by Lincoln Kirstein - revised and enlarged edition – New York : Simon and Schuster, 1967 – 992 p.
2. 29. Костевич В. Систематизація досвіду застосування контактної імprovізації як засобу ТРТ. Простір арт-терапії : зб. наук. ст. / В. Костевич ; редкол. : Лушин П. В., Чуприков А. П., [та.ін.] – Київ : Вид-во «Золоті Ворота», 2010 – Вип. 1 (7) – С. 38–47.
3. 30. Мартиненко. О. В. Творчий розвиток дошкільників засобами танцювальної імprovізації в системі позашкільної освіти / О. В. Мартиненко // Оптимізація фізичного виховання дитини у вітчизняній системі освіти : [монографія] / Вільчковський Є. С., Денисенко Н. Ф., Цось А. В., Шиян Б. М. [та. ін.] – Запоріжжя : ЗОППО, 2010 – С. 215–236.
4. 31. Cynthia Jean Novack. Sharing the dance: contact improvisation and American culture /Cynthia Jean Novack – University of Wisconsin : Press, 1990. – 280 p.
5. 32. Thomas Kaltenbrunner. Contact improvisation: moving – dancing – interaction / Thomas Kaltenbrunner – Oxford : Meyer und Meyer,(UK) Ltd , 2nd edition 2004 – 128 p.
6. 33. Margaret Batiuchok. The Lindy / Margaret Batiuchok ; New York UniversityM. A. Thesis, 1988.
7. 34. Norma Miller, Evette Jensen Swingin’ at the Savoy: The memoir of jazz dancer / Norma Miller, Evette Jensen – Temple University Press, 2001.
8. 35. A. S. Hornby. Oxford Advanced Learner’s Dictionary of current English / A. S. Hornby – Oxford University Press, 1989.
9. 36. Viviana Durante, Ballet. The definitive Illustrated Story. Pengium Random House / Dorling Kindersley Limited, 2018

10. 37. Tamara Stevens, Ervin Stevens. Swing Dancing / Tamara Stevens, Ervin Stevens.. – Greenwood Press, 2011.
11. 38. Hughes L., Meltzer M. Black magic: a pictorial history of the Negro in American entertainment / L. Hughes and M. Meltzer; foreword by O. Davis – New-York : Da Capo press, 1990 – 375 p.
12. 39. Stearns M. Jazz dance: the story of American vernacular dance / Marshal and Jean Stearns – New-York : Da Capo Press, 1994 – XVIII–472 p.
13. 40. Собінов Б. М. «Танцююча» гімнастика / Б. М. Собінов – Київ : Мистецтво, 1975.
14. 41. Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю / Л. Ю. Цветкова – Київ : Альтерпрес, 2007
15. 42. Дінейка К. Рух, дихання, психофізичне виховання / К. Дінейка – Київ : Здоров'я, 1984.
16. 43. Герц І. І. Класичний танець. Методика професійного розвитку танцівника / І. І. Герц – Київ, 2007.
17. 44. Ивлева, Л. Д. Анатомия и биомеханика в хореографии: учеб. пособие /2017 - 81 с. Л. Д. Ивлева; авт. предисл. В. Е. Триодин; Челяб. гос.
18. 45. Луценко Л. С. Оптимізація тренувального процесу в акробатичному рок-н-ролі на етапі початкової підготовки : автореф. дис. канд. наук з фіз. вих. та спорту : 24.00.01 / Л. С. Луценко – Харків : ХДАФК, 2005 – 22 с.
19. Шкоріненко В. Народний танець як складова української культури. *Культура і сучасність*, 2004. № 2. С. 87-90.
20. Щолокова О. Методика викладання світової художньої культури. Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2013. 283 с.
21. Андрощук Л. Унікальний «почерк» педагогічної діяльності викладача класичного танцю: уроки історії

хореографії. Кінезіологія танцю та техніко-естетичних видів спорту.

III ч.: навчально-методичний посібник. Львів. 2018; с. 46-54.

22. Базарова Н.П. Классический танец. Санкт-Петербург; Москва; Краснодар: Лань;

23. Планета музики. 2009; 191 с.

24. Балет. Энциклопедия. Москва. 1981;

25. 623 с.

26. Безпаленко Ю, Горбачук Г. Шляхи розвитку методики викладання класичного танцю балетних шкіл Санкт-Петербурга та Москви першої половини двадцятого століття (Ваганова А. П., Тарасов М. І.). Актуальні питання гуманітарних наук. 2014;8:69-76.

27. Блок Л.Д. Классический танец: история и современность. Москва: Искусство. 2009; 380 с.

28. Ваганова А. Основы классического танца. Санкт-Петербург: Лань. 2002; 192 с.

29. Всё о балете: словарь-справочник. Москва; Ленинград: Музыка. 1966; 453 с.

30. Герц П. Інноваційні прийоми в опануванні дисципліною «Методика викладання класичного танцю». Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2017;

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОДАТОК В

ДОДАТОК С

ДОДАТОК D

ДОДАТОК Е

